

Dział I: Położenie i środowisko przyrodnicze Polski.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń :

- a) wskazuje położenie Polski na mapie Europy;
- b) wymienia sąsiadów Polski;
- c) wymienia cechy położenia Polski;
- d) wymienia skrajne punkty terytorium Polski;
- e) nazwa województwa i ich stolice
- f) wskazuje struktury geologiczne występujące w Polsce
- g) wymienia nazwy złodowceń i wskazać ich zasięg na mapie
- h) wymienia różne typy skał i minerałów występujące w Polsce;
- i) wymienia przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka
- j) wymienia czynniki kształtujące klimat w Polsce;
- k) nazwa masy powietrza wpływające na klimat;
- l) wymienia termiczne pory roku
- m) wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce
- n) wskazuje na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce
- o) wskazuje na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością
- p) wymienia czynniki glebotwórcze;
- q) wyjaśnia znaczenie gospodarcze gleb
- r) wymienia cechy geograficzne Morza Bałtyckiego
- s) wymienia zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy
- t) wymienia podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce;
- u) lokalizuje na mapie wybrane parki narodowe

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) wymienia wszystkie województwa i ich stolice;
- b) podaje przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
- c) korzystając z atlasu nazwa ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne;
- d) wskazuje i nazwa struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach
- e) wymienia formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu
- f) wymienia i wskazuje rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych
- g) wymienia cechy klimatu Polski,
- h) określa rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza
- i) omawia na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce
- j) nazwa i wskazuje na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce
- k) wymienia rodzaje lasów
- l) wskazuje na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb
- m) opisuje położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego
- n) podaje przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski
- o) lokalizuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce;
- p) omawia przyrodę w wybranych parkach narodowych

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) wymienia i wskazuje na mapie województwa;
- b) wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski;
- c) wymienia konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
- d) opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski
- e) omawia uwarunkowania zlodowaceń w Polsce
- f) opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce;
- g) klasyfikuje skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę;
- h) określa znaczenie gospodarcze surowców mineralnych
- i) wyjaśnia sposób powstawania frontów atmosferycznych;
- j) omówia cechy klimatu Polski
- k) wskazuje formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych
- l) opisuje cechy sieci rzecznej w Polsce
- m) charakteryzuje poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko
- n) charakteryzuje wybrane typy gleb
- o) omawia cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych;
- p) wskazuje państwa nadbałtyckie ze stolicami
- q) wyjaśnia znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling
- r) wymienia formy ochrony przyrody i wyjaśnia różnice między nimi;
- s) podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) charakteryzuje konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
- b) wykazuje związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu
- c) wyjaśnia genezę wybranych form polodowcowych; określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy
- d) wskazuje surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność;
- e) określa zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy
- f) określa zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych
- g) charakteryzuje zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyką i transportem
- h) charakteryzuje dorzecza Wisły i Odry
- i) wyjaśnia zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną;
- j) porównuje zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski
- k) ocenia wartość użytkową gleb w Polsce;
- l) omawia genezę wybranych typów gleb
- m) wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku;
- n) określa znaczenie Bałtyku dla regionu;
- o) omawia przebieg granicy morskiej Polski
- p) omawia wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby
- q) opisuje zasady rozwoju zrównoważonego

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) wymienia i wskazuje na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych;
- b) oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski
- c) charakteryzuje na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski
- d) omawia cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacjalnej oraz wskazuje rejony ich występowania w Polsce
- e) omawia zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej

- f) charakteryzuje klimat Polski na tle klimatu Europy
- g) charakteryzuje czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce
- h) omawia cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
- i) wskazuje różnice między dorzecziami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy
- j) wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy;
- k) ocenia potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej
- l) dokonuje analizy prostego profilu glebowego
- m) wskazuje czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.
- n) opisuje mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienia skutki na przyrodę i działalność człowieka
- o) omawia akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie

Dział II: Ludność Polski

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską
- b) wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice
- c) wyjaśnia znaczenie terminów: przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny
- d) wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie
- e) wyjaśnia znaczenie terminów: piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia
- f) odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych
- g) wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia
- h) wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce
- i) wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego
- j) wyjaśnia znaczenie terminu migracje wewnętrzne
- k) wymienia przyczyny migracji wewnętrznych
- l) odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski
- m) wymienia główne skupiska Polonii
- n) wymienia mniejszości narodowe w Polsce
- o) wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe
- p) wyjaśnia znaczenie terminów: struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo
- q) odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki
- r) odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie
- s) wyjaśnia znaczenie terminów: miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)
- t) wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie
- u) wymienia funkcje miast
- v) odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy
- w) wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich
- x) wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich
- b) prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej
- c) omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018
- d) omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce
- e) omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw
- f) wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku
- g) wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce
- h) omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce
- i) podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce
- j) wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce
- k) określa kierunki napływu imigrantów do Polski
- l) wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności
- m) charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce
- n) podaje przyczyny bezrobocia w Polsce
- o) porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych
- p) podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce
- q) podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce
- r) wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady
- s) wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną
- t) omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.
- b) oblicza współczynnik przyrostu naturalnego
- c) podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce
- d) omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce
- e) porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych
- f) oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski
- g) opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce
- h) opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce
- i) porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy
- j) omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce
- k) wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności
- l) analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- m) porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich
- n) określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach
- o) porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich
- p) charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce
- q) omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce
- r) porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy
- s) analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce
- t) omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) omawia podział administracyjny Polski
- b) omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy
- c) omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku
- d) omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski
- e) oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce
- f) charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce
- g) wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich
- h) omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce
- i) przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy
- j) omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach
- k) analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych
- l) omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji
- m) omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy
- n) określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski
- b) analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego
- c) analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce
- d) ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie
- e) ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich
- f) omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce
- g) analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce
- h) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
- i) identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich

Dział III: Główne zagadnienia gospodarcze Polski

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) wymienia funkcje rolnictwa
- b) wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- c) wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce
- d) wyjaśnia znaczenie terminów: plon, zbiór, areał
- e) wymienia główne uprawy w Polsce
- f) wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce
- g) wyjaśnia znaczenie terminów: chów, pogłowie
- h) wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce
- i) wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich

- j) dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy
- k) wymienia funkcje przemysłu
- l) wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej
- m) wymienia źródła energii
- n) wymienia typy elektrowni
- o) wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce
- p) wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim
- q) wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie
- r) wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego
- s) podaje przyczyny kwaśnych opadów
- t) podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce
- u) wyjaśnia znaczenie terminu komunikacja
- v) wyróżnia rodzaje transportu w Polsce
- w) wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze
- x) wyróżnia rodzaje łączności
- y) wyjaśnia znaczenie terminów: centra logistyczne, spedycja
- z) wyjaśnia znaczenie terminów: eksport, import, bilans handlu zagranicznego
- aa) wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski
- bb) wyjaśnia znaczenie terminów: turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna
- cc) wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie
- dd) wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce
- b) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce
- c) przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce
- d) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce
- e) wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce
- f) przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce
- g) wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce
- h) omawia cechy polskiego przemysłu
- i) wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski
- j) omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim
- k) lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłe, wodne i niekonwencjonalne
- l) opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych
- m) podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim
- n) opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich
- o) omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła
- p) omawia zróżnicowanie usług w Polsce
- q) omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce
- r) omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce
- s) omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce
- t) omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce
- u) omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych
- v) wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym
- w) wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego
- x) omawia czynniki rozwoju turystyki
- y) wymienia polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO i wskazuje je na mapie

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- b) charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce
- c) przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy
- d) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce
- e) przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- f) opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce
- g) omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem
- h) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy
- i) wyjaśnia wpływ warunków pozapryrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim
- j) opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich
- k) opisuje strukturę połowów ryb w Polsce
- l) charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska
- m) wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych
- n) przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- o) charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków
- p) omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski
- q) podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski
- r) wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach
- s) wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych
- t) przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce
- u) charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO
- v) charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski
- w) wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce
- b) charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce
- c) porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
- d) porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
- e) omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej
- f) analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu
- g) opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej
- h) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce
- i) wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii
- j) analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem
- k) określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
- l) omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce
- m) analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych
- n) omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego
- o) wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce
- p) określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski
- q) prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego
- r) określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski
- s) omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki
- t) ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki
- u) analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach

Europy

- v) ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski
- w) analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie
- x) określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej
- b) dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny
- c) wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju
- d) analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki
- e) przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
- f) ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
- g) identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju
- h) identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
- i) podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy
- j) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski

Dział IV: Relacje między elementami środowiska geograficznego.

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) wyjaśnić, czym jest powódź;
- b) podać przykłady przyczyn występowania powodzi;
- c) wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej
- d) podać przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce;
- e) wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych
- f) podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej
- g) wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast;
- h) podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast
- i) wyjaśnić czym jest bezrobocie;
- j) podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia
- k) podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych
- l) podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski;
- m) opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) odróżnić powódź od wezbrania;
- b) na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi
- c) na podstawie materiałów podać przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju

- energetyki;
- d) dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze
- e) na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej;
- f) wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej
- g) wyjaśnić pojęcie salda migracji;
- h) na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce
- i) na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce
- j) na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce;
- k) wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne;
- l) na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych
- m) wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów;
- n) na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski;
- o) na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej;
- b) wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym;
- c) określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi
- d) na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce;
- e) wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki
- f) wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej;
- g) wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej
- h) na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej;
- i) podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast;
- j) wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi
- k) charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej;
- l) wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce
- m) wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych;
- n) na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych
- o) na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach;
- p) porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi;
- b) analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej;
- c) określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi
- d) określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych
- e) identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich;
- f) opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich;
- g) podać własną definicję pojęcia suburbanizacja
- h) wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin;

- i) wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi
- j) wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia;
- k) wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce
- l) identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych;
- m) wyjaśnić na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych
- n) dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku;
- o) określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze;
- b) zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze
- c) wyszukać informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie;
- d) dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
- e) dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast;
- f) prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich
- g) porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich;
- h) zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi
- i) samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce;
- j) ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia
- k) na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną
- l) odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski;
- m) projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie.

Dział V: Własny region i "mała ojczyzna".

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

- a) wyjaśnia znaczenie terminu region
- b) wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski
- c) wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony
- d) wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu
- e) wyjaśnia znaczenie terminu mała ojczyzna
- f) wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny
- g) przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie
- h) wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny

2. Ocena dostateczna:

Uczeń:

- a) charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych
- b) rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania
- c) wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych

- d) określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym
- e) rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności

3. Ocena dobra:

Uczeń:

- a) wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie
- b) analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu
- c) prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu
- d) prezentuje główne cechy gospodarki regionu
- e) opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny
- f) omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

- a) przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu
- b) prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej

5. Ocena celująca:

Uczeń:

- a) projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie
- b) wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego
- c) planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie
- d) projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
- e) podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej